TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI
Sayı : 20770
Tarih : 22.10.2026

10/4845

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye'de engelli, yaşlı ve süreğen hastalığı bulunan kişilerin bakım ve destek ihtiyaçlarının karşılanmasında yaşanan sorunların, ücretsiz bakım emeğinin toplumsal ve ekonomik sonuçlarının, bakım verenlerin sosyal güvenlik haklarındaki eksikliklerin ve kamusal bakım hizmetlerinin yeterliliğinin araştırılması, engellilerin eşit yurttaşlık ve bağımsız yaşam haklarını güvence altına alacak politikaların belirlenmesi amacıyla Anayasa'nın 98'inci ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 104'üncü ve 105'inci maddeleri gereğince Meclis araştırması açılmasını arz ve teklif ederim.

Serhat EREN

Diyarbakır Milletvekili

GEREKÇE

Bakım emeği, toplumsal yaşamın sürdürülmesinde temel bir yere sahip olmasına karşın ekonomik ve sosyal politikalar içerisinde yeterince görünür kılınmamaktadır. Engelli, yaşlı ve süreğen hastalığı bulunan kişilerin bakım ve destek ihtiyaçlarının önemli bir bölümü aile üyeleri tarafından karşılanmakta, bu sorumluluk çoğunlukla kadınlar tarafından üstlenilmektedir. Bakım hizmetlerinin kamusal niteliğinin yeterince güçlendirilmemesi, bakım sorumluluğunun hane içerisinde yoğunlaşmasına yol açmaktadır. Bu durum bakım verenlerin çalışma yaşamına katılımını, gelir güvencesini, sosyal güvenlik haklarını ve toplumsal yaşama ayırabildikleri zamanı etkilemektedir. Aynı zamanda bakım desteğine ihtiyaç duyan kişilerin kendi yaşamlarına ilişkin karar verebilme olanaklarını sınırlandırabilmektedir.

Türkiye İstatistik Kurumunun 2025 Zaman Kullanım Araştırması'na göre kadınlar hanehalkı ve aile bakımına günde ortalama 4 saat 3 dakika, erkekler ise 58 dakika ayırmaktadır. Çalışan kadınların bu faaliyetlere ayırdığı süre 2 saat 38 dakika, çalışan erkeklerde ise 47 dakikadır. Bu veriler, ev içi emek ve aile bakım sorumluluklarının kadınlar üzerinde yoğunlaştığını ortaya koymaktadır.

TÜİK'in 2025 İş ve Aile Yaşamının Uyumu Araştırması'na göre bakım sorumluluğu bulunan kadınların işgücüne katılma oranı yüzde 37,8, bakım sorumluluğu bulunmayan kadınların ise yüzde 41,7'dir. Araştırmada istihdamda olup yetişkin bakım hizmetlerinden yararlanmayanların yüzde 17,9'u profesyonel bakım hizmetlerinin maliyetini, yüzde 5,3'ü ise ulaşılabilir mesafede hizmet veya boş kontenjan bulunmamasını gerekçe göstermiştir. Bu bulgular, bakım sorumluluğunun kadınların ekonomik yaşamıyla ilişkisini ve erişilebilir kamusal bakım hizmetlerine duyulan ihtiyacı göstermektedir. Bununla birlikte engelli ve yaşlı bakımına ayrılan zamanın, bakım verenlerin istihdamdan uzaklaşma nedenlerinin ve uzun süreli bakımın ekonomik sonuçlarının ayrıca araştırılması gerekmektedir.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının açıklamalarına göre evde bakım yardımından yararlananların sayısı Haziran 2025'te yaklaşık 540 bin iken Ekim 2026'da yaklaşık 492 bine gerilemiştir. Yaklaşık 48 bin kişilik bu azalmanın nedenleri, yardımın sonlandırılma gerekçeleri, yeni başvuruların durumu ve gelir kriterinin etkileri bakımından ayrıntılı bir değerlendirme yapılmasına ihtiyaç bulunmaktadır.

16 Ocak 2026 tarihinde Evde Bakım Yardımı Yönetmeliği'nde yapılan değişikliklerle gelir hesaplaması ve bakım ihtiyacının değerlendirilmesine ilişkin hükümler yeniden düzenlenmiştir. Söz konusu değişikliklerin yardım alanlar ve başvuru sahipleri üzerindeki etkilerinin belirlenmesi, sosyal yardım politikalarının erişilebilirliği ve yeterliliği bakımından önem taşımaktadır.

Evde bakım yardımı, bakım sorumluluğunu üstlenen haneler için ekonomik destek sağlamakla birlikte bakım verenlerin sigortalılık ve emeklilik haklarını kendiliğinden güvence altına almamaktadır. Uzun yıllar boyunca ücretsiz bakım emeği üstlenen kişilerin çalışma yaşamından uzak kalması, sosyal güvenlik primlerinin oluşmaması ve yaşlılık döneminde gelir güvencesinden yoksun kalması, bakım emeğinin sosyal güvenlik sistemi içerisinde nasıl değerlendirileceği sorusunu gündeme getirmektedir.

Bakım verenlerin sigortalılık durumuna, emeklilik haklarına, bakım nedeniyle istihdamdan ayrılanların sayısına ve gelir kayıplarına ilişkin kapsamlı, düzenli ve kamuoyuna açık verilerin bulunması, etkili sosyal politikaların geliştirilmesi açısından gereklidir. Gaziantep'te evde bakım yardımından yararlanan kadınlarla gerçekleştirilen nitel bir akademik araştırma, bakım desteğinin hanelerin temel ihtiyaçları için kullanıldığını ve bakım sorumluluğunun tek kişide yoğunlaşmasının kadınların ekonomik ve toplumsal yaşamını sınırlandırabildiğini ortaya koymuştur. Araştırmanın sınırlı örneklemi, bu alanda daha kapsamlı ve ülke genelini kapsayan saha çalışmalarına duyulan ihtiyacı da göstermektedir. Bakım hizmetlerinin ağırlıklı olarak aile üyelerinin sorumluluğuna bırakılması, engellilerin ailelerine ekonomik ve sosyal açıdan bağımlı hâle gelmesine neden olabilmektedir. Bu nedenle bakım emeğini üstlenenlerin sosyal güvenlik haklarının tanınması ile engellilerin bağımsız yaşam hakkının güvence altına alınması birlikte değerlendirilmelidir.

DEM Parti Engelliler Komisyonunun hak temelli yaklaşımında vurgulanan sağlamcılıkla mücadele, eşit yurttaşlık, bağımsız yaşam ve toplumsal dahiliyet ilkeleri, bakım politikalarının değerlendirilmesinde de önem taşımaktadır. Engellilerin ihtiyaç duydukları desteklerin kendileri adına belirlenmesi yerine, doğrudan katılımlarıyla planlanması ve uygulanması gerekmektedir. Bakım hizmetlerinin bölgesel dağılımı da ayrıca incelenmelidir. Özellikle Diyarbakır ve çevre illerde evde bakım yardımına başvuru, yararlanma ve yardımın sonlandırılması verilerinin, gündüz hizmetlerinin, sosyal hizmet merkezi kapasitelerinin ve toplum temelli destek olanaklarının değerlendirilmesi önem taşımaktadır. Kırsal bölgelerde yaşayan kişilerin hizmetlere ulaşımı, ulaşım maliyetleri ve farklı dillerde erişilebilir bilgilendirme olanakları da bu kapsamda ele alınmalıdır.

Bakım emeğinin ekonomik ve toplumsal boyutlarının belirlenmesi, bakım verenlerin sigortalılık ve emeklilik haklarının incelenmesi, evde bakım yardımının kapsamı ve yeterliliğinin değerlendirilmesi, kamusal bakım ve destek hizmetlerindeki bölgesel eşitsizliklerin tespit edilmesi ve engellilerin bağımsız yaşam hakkını güçlendirecek düzenlemelerin belirlenmesi amacıyla Meclis araştırması açılması gerekli görülmektedir.

1	SÜMEYYE BOZ ÇAKI	MUŞ	
2	AYTEN KORDU	TUNCELİ	
3			
4	DİLAN KUNT AYAN	ŞANLIURFA	
5	GÜLCAN KAÇMAZ SAYYİĞİT	VAN	
6	NEVROZ UYSAL ASLAN	ŞIRNAK	
7	ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU	KOCAELİ	
8	ADALET KAYA	DİYARBAKIR	
9	VEZİR COŞKUN PARLAK	HAKKARİ	
10	ALİ BOZAN	MERSİN	
11	SALİHE AYDENİZ	MARDİN	
12	GÜLDEREN VARLI	VAN	
13	BERİTAN GÜNEŞ ALTIN	MARDİN	
14	BERDAN ÖZTÜRK	DİYARBAKIR	
15	ZEYNEP ODUNCU KUTEVİ	BATMAN	
16	CENGİZ ÇİÇEK	İSTANBUL	
17	MEHMET KAMAÇ	DİYARBAKIR	
18	SABAHAT ERDOĞAN SARITAŞ	SİİRT	
19	GEORGE ASLAN	MARDİN	
20	MEHMET ZEKİ İRMEZ	ŞIRNAK	